

VRIJWILLIGE
HET GILDE VAN MOLENAARS

10 Jaren
draaiende
molens

GILDE
BRIEF

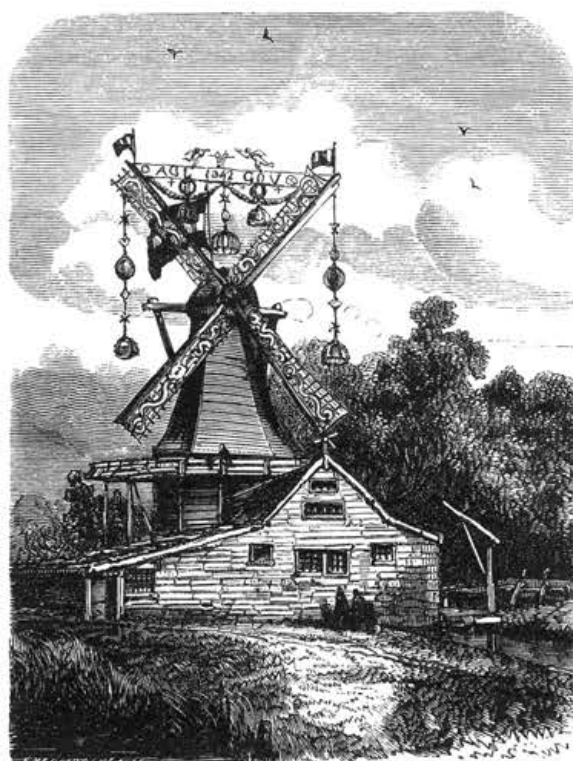
DE GILDEBRIEF

MEDEDELINGENBLAD
VAN HET GILDE VAN
VRIJWILLIGE MOLENAARS

DE GILDEBRIEF VERSCHIJNT
4 X PER JAAR. DE OPLAGE
IS 1100 EXEMPLAREN
REDACTIE: G.J. POWW

SECRETARIAAT:
HET GILDE VAN VRIJWILLIGE
MOLENAARS, POSTBUS 1372
1500 AJ ZAANDAM

POSTGIRO 2144780 T.N.V.
HET GILDE VAN VRIJWILLIGE
MOLENAARS TE NAARDEN

Versierde molen aan de Zaan.

(1883)

BIOTOOPWACHT :	E. SMIT, ACACIALAAN 41, 1521 EK WORMERVEER TEL. 075 - 283123
GILDE-VERZEKERINGEN :	E. ZWIJNENBERG, NIC. BEETSKADE 40, 1817 EB ALKMAAR. TEL. 072 - 125682
BLIKSEMAFLEIDERCONTROLE :	N.J. VAN WEELDEN, JAC. VAN BEIERENLAAN 19 2613 HV DELFT. TEL.: 015 - 135958
LEDENADMINISTRATIE :	MEVR. E.N. POWW-SCHIPPER, ZWARTEWEG 70, 1412 GE NAARDEN. TEL. 02159 - 45428

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

VAN DE REDAKTIE

Als dit geschreven wordt, denkt eenieder weer aan vakantie en wellicht aan iets anders dan molens.

Maar wat is er alzo gebeurd in de tijd, die verlopen is sinds de vorige Gildebrief. Allereerst natuurlijk de 10e Nationale Molendag, die dit jaar verrassend veel wind bracht en de molens lustig deed draaien. Het bezoek was iets minder als voorgaande jaren, doch te klagen had wellicht die molenaar, wiens molen nogal veraf gelegen ligt, of dit jaar niet was opgenomen in een fietsroute.

Volgend jaar beter en niet getreurd.

Ten tweede was er de jaarvergadering met gezamenlijke lunch n.a.v. het 10 à 15 jarige bestaan. Dat was gezellig en door iedere aanwezige zeer op prijs gesteld.

Aan de diverse tafels is heerlijk geboord over molenkwesties en belevenissen. Zo hoorde je sterke verhalen en anekdotes bij tientallen door de zaal klinken. Bestuur, dit was een goed idee !

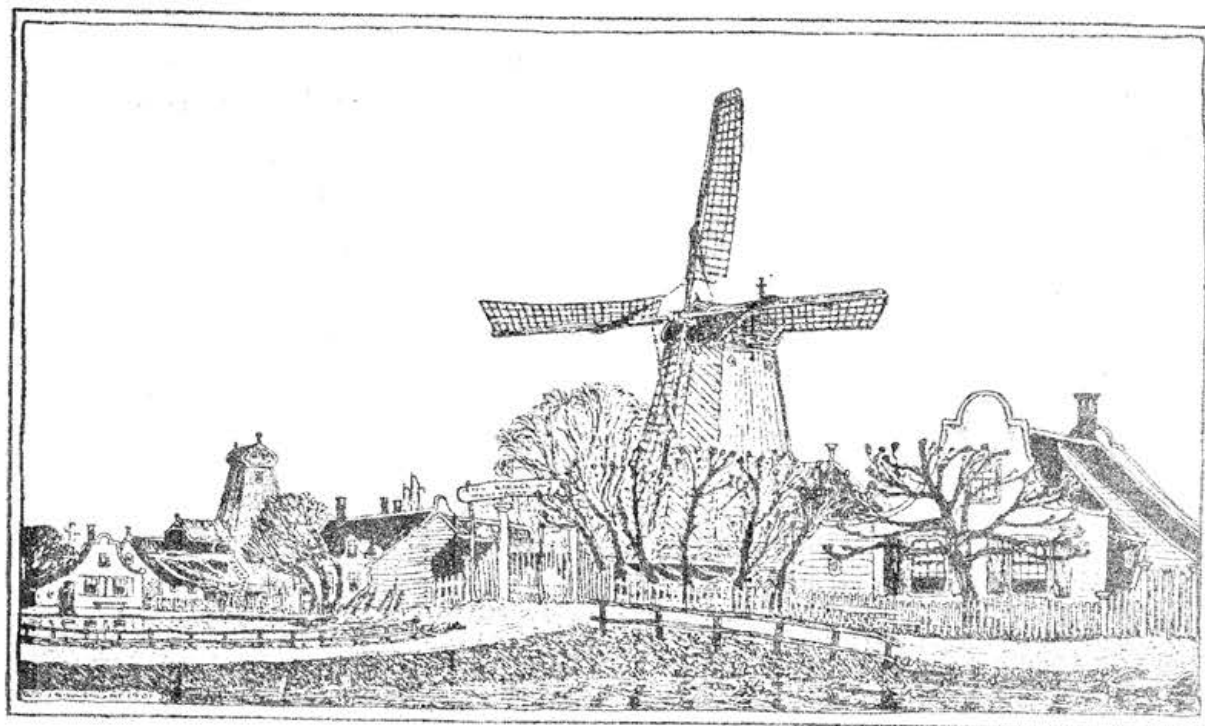
Verder zijn er weer de examens geweest, 22 kandidaten gingen op, waarvan er 17 slaagden. Voor diegenen, die net niet voldeden aan de eisen door de examencommissie gesteld, is het natuurlijk sneu het begeerde resultaat niet bereikt te hebben. Tot hen willen we zeggen : "Zet de schouders er nog eens onder en besteed vooral aandacht aan die punten, waar men net te weinig over wist." Het najaar geeft weer nieuwe mogelijkheden om het beoogde doel te bereiken.

Wat bestuurlijke zaken betreft, is er ook weer veel werk verzet.

Zo was er weer de bijeenkomst van de contactpersonen en commissies. Veel zaken zijn hier besproken en diverse besluiten genomen.

De groep van contactcommissies staat weer op het punt om uitgebreid te worden met die van Zeeland. De eerste contacten daartoe zijn gelegd en definitieve besprekingen tot de oprichting zullen, naar wij hopen, een gunstige uitslag hebben.

De redactie wenst U tot slot allen een geslaagde vakantie toe en een goede start daarna.

De molens 't Luipaard en D'Otter, gezien uit de 1ste Hugo de Grootstraat te Amsterdam.

(Naar eene teekening van W. O. J. NIEUWENHUIS.)

JAARVERSLAG 1981

Het is dit jaar de elfde maal, dat een jaarverslag van het Gilde van Vrijwillige Molenaars gepresenteerd wordt aan de leden ter goedkeuring.

Het allereerste jaarverslag betrof een gecombineerd verslag over de jaren 1970 en 1971; alle later verschenen jaarverslagen besloegen steeds de periode van één kalenderjaar.

Wat gebeurde er in 1981 allemaal aan verenigingsactiviteiten?

Het Gildebestuur vergaderde 10 maal. De helft van het aantal vergaderingen vond plaats op de bekende lokaties in Utrecht, Loenen aan de Vecht en Arnhem en de andere helft betrof telefonische vergaderingen.

Er werd tweemaal vergaderd met het Gild Fryske Mounders, n.l. in januari en in oktober. Deze besprekingen hebben helaas niet geleid tot oplossing van de problemen tussen beide verenigingen.

Er werden twee ledenvergaderingen gehouden. Op 4 april vond de voorjaarsvergadering plaats in Arnhem, die door ruim 100 leden werd bezocht. Naast dia's over molens in de Zaanstreek, vertelden de contactcommissies van Groningen, Zuid-Holland en Gelderland over hun activiteiten in de provincie.

De najaarsvergadering werd op 10 oktober gehouden in Zwolle. In het middag-gedeelte werden enige films vertoond en vond de presentatie plaats van een uitgave over bedrijfsveiligheid door de contactcommissie Overijssel.

Deze vergadering werd door bijna 100 bezoekers bijgewoond.

In het afgelopen jaar waren er geen mutaties in het bestuur. In de voorjaarsvergadering werden voorzitter Hans de Nic en bestuurslid Gerbrand de Vries beiden herkozen voor een nieuwe bestuurstermijn.

Van de contactcommissies Overijssel en Zuid-Holland ontvingen wij jaarverslagen waaruit op te maken valt, dat op regionaal niveau zeer veel activiteiten georganiseerd worden, zoals: ledenvergaderingen, excursies buiten de provincie, verbetering van de instructiemogelijkheden, instructie-avonden.

Twee nieuwe contactcommissies konden in 1981 van start gaan. Op 1 juli was dat de contactcommissie Noord-Brabant midden en oost, nadat contactpersoon Jan Wengelaar zijn activiteiten in het midden en oosten van deze provincie had beëindigd. Ook in de provincie Limburg kwam een contactcommissie van het Gilde tot stand met ingang van 1 september.

Het totaal aantal regionale afdelingen van het Gilde is hiermee gekomen op 7.

In het najaar werd een enquête gehouden onder de geslaagde leden van het Gilde. Door deze enquête werd informatie verkregen over de molens, die de geslaagde leden bemalen; de draai- of maalfrequentie van de molen; het gebruik van een schriftelijke overeenkomst met de moleneigenaren; de bereidheid om gastgevend molenaar te worden. Verder leverde deze enquête een aantal leuke suggesties op. Een aantal enquête-gegevens is gebruikt om een kaartstelsel aan te leggen. Hierin worden alle geslaagde leden opgenomen onder vermelding van de molen (of molens) die zij bemalen. De overige enquêtegegevens zullen in de loop van 1982 gepubliceerd worden in de Gildebrief.

Er verschenen twee uitgaven van "Informatie". Informatie XV betrof een uiteenzetting van Gerrit Pouw over de fokwiek en de dikke Informatie XVI van Evert Smit hield zich onder andere bezig met de vragen, waarom molens linksom draaien en waarom het wiekenkruis achterover helt.

(vervolg jaarverslag 1981)

Bij de contactcommissie Overijssel verscheen de al eerder genoemde publicatie over bedrijfsveiligheid van de hand van de heer P. Tienstra.

De werkgroep Nationale Molendag, waarachter zich enkele actieve gildeleden verschuilen, publiceerde een overzicht van het Nederlands molenbestand, waarvan in augustus reeds de derde druk verscheen.

Op nationale molendag, die in 1981 op 9 mei plaatsvond, draaiden rond de 500 molens. De weersomstandigheden waren dit keer zeer verschillend in de diverse delen van Nederland.

Bedroeg in 1980 het aantal leden met een persoonlijke ongevallenverzekering nog 350, in 1981 is dit aantal gestegen tot 388.

Op de voorjaars- en najaarsexamens legden 56 examenkandidaten het examen voor vrijwillig molenaar af, van wie er 40 zich na afloop geslaagd lid van onze vereniging mochten noemen. Sinds lange tijd was er onder hen weer een vrouwelijk geslaagd lid.

Aan het eind van het jaar waren er 530 leden in opleiding, 346 geslaagde leden, 62 donateurs, 76 speciaal donateurs, 23 buitengewone leden, 2 ere-leden en 53 instructeurs bij het Gilde aangesloten. In totaal komt dit neer op 1092 leden. Ten opzichte van 1980 betekent dit een daling van het ledental met 1 persoon.

Wij spreken de hoop uit, dat het Gilde van Vrijwillige Molenaars een voorspoedige toekomst tegemoet zal gaan.

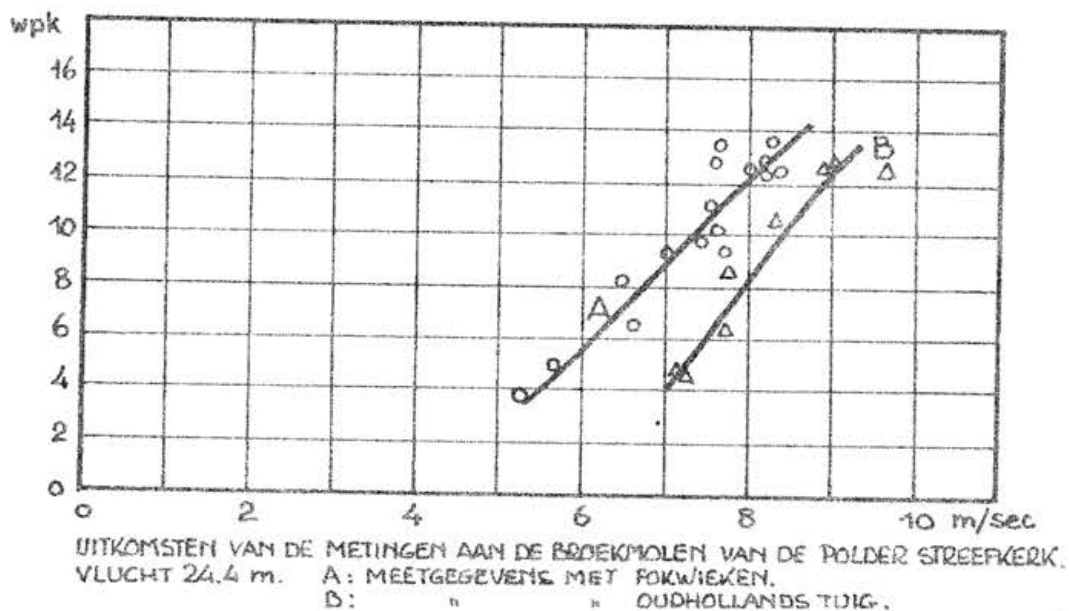
D.J. Braay, secretaris
Maart 1982.

INFORMATIE NO XV FOKWIEK

Wat deze info betreft, valt er toch een 'gevallen steek' te melden, die zelfs aanvankelijk de ontwerper, de heer Fauël, was ontgaan. Maar we zullen hem hierbij direct herstellen.

Wat is nl. het geval? Er zijn met het verzenden naar de drukker twee grafieken verwisseld, waardoor niet de juiste informatie verstrekt werd.

De op blz. 5 afgedrukte grafiek moet n.l. vervangen worden door de grafiek hieronder afgedrukt.

FINANCIEEL VERSLAG OVER 1980

Het jaar 1981 is in financieel opzicht een gunstig jaar voor onze vereniging geweest. Evenals in 1980 werd 1981 ook weer met winst afgesloten, zij het dat deze de helft kleiner was als in 1980.

Het als voorschot toegekende subsidie over 1980, groot f 3000,-- werd i.v.m. de over dat jaar gemaakte winst door C.R.M. teruggevorderd.

Op artikelen werd f 3900,-- meer winst gemaakt als was begroot. Oorzaken waren o.a. de praktisch totale uitverkoop van Zingende Stenen in 1981 en het bijschrijven op deze post van de ontvangen entreegelden van nieuwe leden, die besteed worden aan het informatiepakket.

Aan contributie werd f 1500,-- meer ontvangen dan was begroot. Dit wordt veroorzaakt door de ledenaanwas en niet in het minst, doordat vele leden meer betalen dan de minimum bijdrage. Daarvoor hartelijk dank.

Doordat een flink bedrag op de renterekening kon blijven staan tot het eind van 1981, was het ontvangen rentebedrag eveneens hoger dan werd begroot. Doordat verleden jaar een reservering voor drukwerk was gemaakt, konden dit jaar de kosten voor drukwerk bijna f 4000,-- lager blijven dan was voorzien.

De contactcommissies vroegen f 500,-- minder dan was begroot.

Omdat kosten voor de contactcommissies rechtstreeks aan de opleiding worden besteed en die opleiding een van de hoofdtaken van het Gilde is, lijkt het ons gewenst, hier nog eens te wijzen op de mogelijkheid dat de uitgaven van deze commissies bij het Gilde te deklarereren zijn tot een bedrag van f 7,-- per lid in opleiding. Het is m.i. dringend gewenst, dat de commissies van deze deklaratiemogelijkheid gebruik maken ten bate van de opleiding in de regio. Van deze regeling wordt te weinig geprofiteerd !

Representatiekosten, verzekeringen, vergaderkosten, portokosten en telefoonkosten vielen allen f 100,-- tot f 200,-- goedkoper uit dan was voorzien. Afschrijvingen op kantoormachines waren f 1750,-- hoger dan op de begroting was vermeld.

De verlies- en winstrekening sluit met een batig saldo van f 5186,53 en het eindkapitaal over 1981 bedroeg f 20.900,--.

Gezien het batig saldo verwachten wij dat het bij wijze van voorschot door C.R.M. verleende subsidie van f 3000,-- voor 1981 zal worden teruggevorderd. Zoals U weet, wordt alle gildewerk door vrijwilligers verricht.

Ze oefenen daarbij een zeer positieve invloed uit op het behoud van onze molens en steken daar veel vrije tijd en arbeid in. Ze betalen daarnaast ook nog eens contributie om hun Gilde in stand te houden. Daarbij blijkt nu, dat het Gilde al 2 jaar zelfsupporting is.

Ik dacht dat dit toch wel even gememoreerd mag worden.

Nu de begroting voor 1982.

Deze sluit met een tekort van f 3000,--. Bij C.R.M. is aangeklopt voor een subsidie over 1982. Veel zal afhangen van onze contribuanten.

Als ook in 1982 weer meer wordt gegeven dan de minimum contributie en er weer een flinke ledenwinst zal zijn, zal het tekort natuurlijk kleiner worden.

Verder is natuurlijk rekening gehouden met de viering van ons tienjarig bestaan, waarmee natuurlijk extra kosten zijn gemoeid.

Ook het aantal uit te geven Informatie's is van groot belang. Ze vormen een zeer belangrijke uitgavenpost. Bij het begroten is gerekend op grote activiteiten van Gerrit Pouw in 1982 ! Overigens, wie zet daar ook zijn schouders eens onder, zodat het voor Gerrit niet steeds een one man's show hoeft te zijn ?

Evert Smit heeft met de laatste Informatie over de draairichting van molens een prima voorbeeld gegeven. Wie volgt ?

In dit verslag mag niet onvermeld blijven het werk, dat de kascommissie verrichtte. De heren Tijmans, Rippen en Tienstra controleerden de boeken. Het schriftelijk verslag van hun bevindingen volgt in het verdere verloop van deze vergadering. Heren, hartelijk dank voor Uw bereidwilligheid.

Tot slot het volgende. Bij het tienjarig bestaan van het Gilde kon ik het niet laten het eerste kasboek nog eens door te kijken.

In 1968 werd aan contributie ontvangen de somma van f 160,-- en het jaar werd afgesloten met een batig saldo van f 87,10.

Bij een van de eerste vergaderingen werd de Koggezaal in het restaurant stationsplein 6 te Utrecht afgehuurd voor een bedrag van, schrik niet, f 25,55.

In 1970 was het batig saldo al opgelopen tot f 138,20.

Zo kan ik nog een poosje doorgaan. Droge cijfers ? Ja, maar wie zich realiseert, dat deze cijfers pas 10 tot 12 jaar oud zijn, ziet ook ineens wat een stormachtige ontwikkeling het Gilde in de afgelopen jaren heeft doorgemaakt. Het idee "molens moeten draaien en daar moeten we samen wat aan doen" is aangeslagen, en hoe !

Over de resultaten die werden bereikt zal in de middagvergadering zeker nog het een en ander worden gezegd. Ze zijn wel degelijk te merken. Veel draaiende molens, vaak een maalvaardige oplevering na restauratie, een nationale molendag die zonder de hulp van vrijwilligers niet haalbaar is, hier en daar suksessen in de strijd om molens gerestaureerd te krijgen en om een goede molenbiotoop te behouden.

Het zijn allemaal aanwijzingen over de invloed, die het Gilde zich heeft verworven. Laten we er nu niet verder over uitweiden, maar vaststellen dat het speelmolentje dat in 1968 in elkaar werd gezet nu een forse malende molen is geworden.

Een molen, waarin velen een waardevolle vrijetijdsbesteding vinden. Ook deze Gildemolen eist zijn onderhoud. Laten wij hem dat samen blijven geven, zodat hij ook in de komende jaren met volle zeilen zal blijven draaien en daardoor steeds meer molens zijn voorbeeld zullen kunnen volgen.

D.J. Abelskamp, penningmeester
Maart 1982.

NAJAARS-EXAMENS

Wij maken de contactcommissies en/of contactpersonen erop attent dat het opgeven van examenkandidaten uit hun regio voor 1 augustus a.s. moet plaatsvinden aan : Examencoördinator J.A.M. Spruit
Molenviergang 8
2761 BK ZEVENHUIZEN

De aanmelding dient vergezeld te gaan van de maalboekjes (of kopiën) van de betreffende kandidaten, en eventuele toelichtingen de kandidaat betreffende en/of het afgelegde proefexamen.

NIEUWE LEDEN VAN HET GILDE

J. Eeland, Irenelaan 7, 3284 KH ZUID BEYERLAND
C.H.J. Oostveen, Melde 72, 1422 NT UITHOORN
S. Beers, Baansingel 123, 1813 ZE ALKMAAR
R.W.M. Vogels, Papendijk 7, 5386 EA GEFFEN
A.M. Ozinga-Bandringa, Zeedijken 16, 9919 BM LOPPERSUM
C. Kiestra, Stoelenmatter 27, 1625 WP HOORN
R. Bouwknecht, Fivelstraat 16, 9919 BB LOPPERSUM
J.Th.M. Dissel, Schiphorstdijk 4, 7591 PS DENEKAMP
J. Hillebrand, Dijk v. Bommenede 66, 4316 AT ZONNEMAIRE
H. Koopman, Steenenkamer 68, 3721 ND BILTHOVEN
C.G. Vulik, Elzenlaan 8 - 4, 6841 BM ARNHEM
T. van Dijk, Opperstok 12, 2959 ED STREEFKERK
U. Sieb, Niederfeldstrasse 38, ESSEN Duitsland
M. Geelen, Thorbeckestraat 6, 6042 CR ROERMOND
G.J. Goslinga, Hegedijk 118, 8404 GD LANGEZWAAG
M.T. van Wanroy, Johan v.d. Slootstraat 13, 5386 BN GEFFEN
H. Vos, Onder de molen 44, 4698 AV OUD-VOSSEMEER
J.N.M. Appelman, Rustenburgerweg 44, 1703 EV HEERHUGOWAARD
M.J.C.P. van Hoenselaar, 5344 TE OSS
G.R. Pellikaan, Binnen Brouwerstraat 5 II E, 1013 EE AMSTERDAM
M.G. Meissen, Hovenierstraat 89, 7419 CC DEVENTER
L. van Beekhuizen, Spiegellaan 1, 1217 RK HILVERSUM
Y. Voss, Middachtenstraat 67, 6535 LE NIJMEGEN
A. Wijnia, Raesfeltlaan 8, 3771 XH BARNEVELD
C.H. van Beek, Wijde Omloop 40, 4904 PP OOSTERHOUT
J.J. van Hoorn, Crayenbergh 40, 6611 AV OVERASSELT
W. Ruiter, Ooievaarshof 3, 7622 BV BORNE
M.E. van Doornik, Kievesterweg 5, 9955 VA RASQUERT
R. ten Broek, Braamkamp 308, 7206 HP ZUTPHEN
P.J. Prins, Rozendijk 16, 1791 PE DEN BURG TEXEL
L.M. Gitsels, Sportlaan 322, 1185 TL AMSTELVEEN
M.L. van Viegen, Tigrisdreef 81, 3564 GL UTRECHT
A.A.M. Keymel, Tigrisdreef 81, 3564 GL UTRECHT
J. Klijnstra, Zuiderveen 22, 9673 EL WINSCHOTEN
P. van Beurden, Merwedeplein 40 III, 1078 NE AMSTERDAM
J.D. Brandt, Kielhuppen 5, 9698 BV WEDDE
A.C. Hofsteenge, Dorpsstraat 29, 9699 PA VRIESCHELOO
W. v.d. Hoogen, Gregoriuslaan 61, 4118 SX LEXMOND
L. Sijens, Mijndenhof 5, 1106 GA AMSTERDAM
F. Voorham, v. Hogendorpstraat 6, 2242 KZ WASSENAAR
H. Bossen, Wollinghuizerweg 152, 9541 AV VLAGTWEDDE
J.C. v.d. Heyden, Fuik 15, 1141 CH MONNICKENDAM
F.X.G.M. v.d. Velde, Molenweg 1, 2242 HP WASSENAAR
J.M. v. Helden, Klaproosveld 7, 2914 CC NIEUWERKERK A/D IJSSEL
J.J. Herman, Kloosterstraat 16, 4524 BL SLUIS
L. Bult, Burg. van Veenlaan 5, 7948 AB NIJEVEEN
J. Teeuwisse, Pelikaanhof 3, 2312 EA LEIDEN
E.P. Eelman, C.G. Wiegersweg 30, 9684 EL FINSTERWOLDE
G. Mulder, Dr. Arienstraat 2, 6987 CB GOESBEEK

NIEUWE DONATEURS VAN HET GILDE

H. Wolterink-Domhof, Varsseveldseweg 86, 7135 JC HARREVELD
J.L. Croes, Nijmeegsebaan 130, 6564 CL H. LANDSTICHTING
E. Bergenhenegouwen, H.K. van Gelreweg 16, 7251 XL VORDEN
P.D. Scholten-Ballast, A.v.d. Leeuwnlaan 1120, 2624 MC DELFT

VEILIGHEID IN DE MOLEN

Het open leggen van het maalkoppel

In het laatste nummer van de brief aan de leden beloofden wij verder in te gaan op de gevaren, die schuilen in het maalkoppel, ook als deze stilstaat.

Als er niets mee gebeurt en echt stilstaat, zal er weinig gevaar te duchten zijn, maar als een maalkoppel niet maalt, zal er veelal aan gewerkt worden en dan komen er weer momenten, waarbij men moet bedenken wat men doet. De werkzaamheden, die van tijd tot tijd moeten gebeuren, is het scherpen van de stenen. Maar om dit te kunnen doen, moet het koppel opengelegd worden en hierbij komen een aantal handelingen voor, die niet geheel van gevaar ontdaan zijn.

Het demonteren van de kuip met al haar onderdelen is snel te doen, maar let hierbij op, dat alle delen weggezet worden op een plek, zodanig, dat e.e.a. bij latere werkzaamheden niet in de weg staat.

Als de kuip gedemonteerd is, dan volgt de eerste zware klus: het uitlichten van de steenspil. Voor het vastpikken in de takel zijn diverse manieren mogelijk, al naar gelang de geboden gelegenheden.

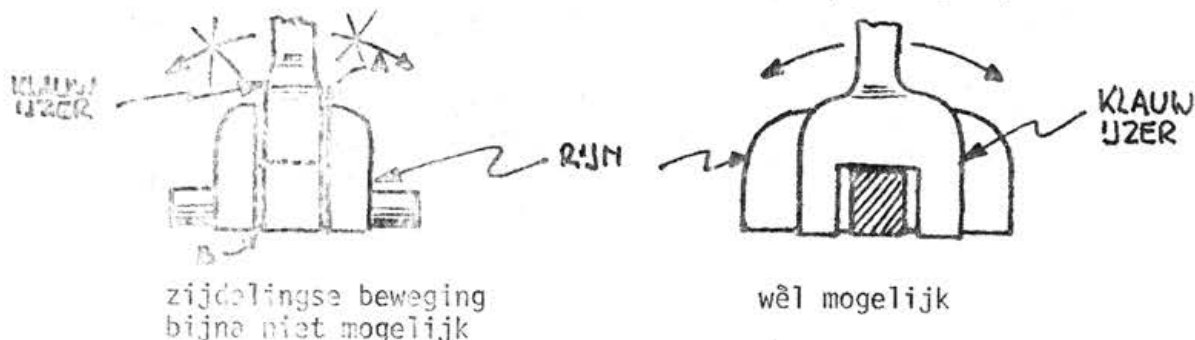
De spil zelf is soms voorzien van een gat door de tap, waar doorheen een pen gestoken kan worden, die op haar beurt weer gaat door de ogen van een groot lang model harpsluiting. In deze beugel kan dan de haak gepikt worden van het hijstouw of de takelketting.

Een tweede mogelijkheid is dat er een tweetal ogen zijn aangebracht in de bovenste schijf van het steenrondsel. Hierop kan dan m.b.v. een goede strop, de zaak worden vastgezet. Een derde manier is als al deze zaken ontbreken, de strop door het rondsel te steken achter drie of meer staven langs. In het laatste geval liefst zodanig, dat het touw bijna diagonaal door het wiel loopt, waarmee bereikt wordt, dat niet alle trekkracht moet worden opgenomen door de staven.

Tot slot kan men de strop ook nog om de spil zelf slaan, als men de staven niet erg vertrouwd. Een nadeel is echter dan, dat de spil nogal erg scheef uit de rijen wordt getrokken, wat wel eens moeilijkheden op zou kunnen leveren. Alvorens nu verder te gaan moet alles nog eens terdege gecontroleerd worden vooral wat het hijs- en takelwerk betreft.

Nu kan de plaat worden weggenomen, waarmee het tapgat is afgesloten, maar voor dit te doen moet eerst spanning gezet worden op het hijswerk om het schuin wegvallen van de spil op het moment, dat de plaat weggenomen wordt, te voorkomen.

Bij deze handelingen is het wel wenselijk, dat de spil zodanig met de klauw in de rijen staat, dat de klauw de zijdelingse beweging kan maken, die nodig is zoner dat deze klem komt te staan in de rijen. (zie fig. 1)

Nu zal men wellicht zeggen, dit heeft niets met persoonlijke veiligheid te maken. Maar vergis U daar niet in. Want wat kan er nl. gebeuren als men de steen niet zodanig zet, dat de spil zijdelings weg kan kantelen? De spil gaat dan klem staan in de rijen, tussen b.v. punt A en B, waardoor er ontelbare spanningen optreden in het gietwerk van de rijen. Er kunnen nu twee dingen gebeuren: ten eerste - de spanning in de rijen wordt zo hoog, dat deze knapt en in het uiterste geval komt met geweld het afgebroken rijndeel uit het kropgat vliegen.

Het tweede punt is echter veel gevaarvoller. Nu, het volgende : de spil, die zijdelings werd tegengehouden door het klem staan in de rij krijgt nu de vrijheid en wil, al naar gelang de vrije ruimte die nog in het hijswerk zit, wel zijdelings wegklappen. Wee, de ongelukkige, die dan net in de weg staat. Een doffe dreun tegen de persoon in kwestie is het minste en dan maar hopen, dat het takelwerk deze ruk verwerkt. Als tot nu toe alles is verlopen, zoals bedoeld, kan begonnen worden met takelen en het uitlichten van de spil. In het gunstigste geval kan de tapbalk in zijn geheel verwijderd worden. Het komt echter ook voor, dat deze vast in de molen is aangebracht. In het laatste geval moet dus de spil met het rondsel onder de balk vandaan gedrukt worden en tegelijkertijd opgehezen worden. Dit is een vervelende situatie, daar beide krachten, die uitgeoefend moeten worden op de spil, elkaar behoorlijk tegenwerken. Moet de spil toch door de situatie met de vaste tapbalk opzij en tegelijkertijd omhoog, dan nooit dit doen door trekkracht. Altijd de spil onder de balk vandaan duwen en wel om de volgende reden. Als er iets fout gaat met het takelwerk en men trekt de spil onder de tapbalk vandaan, dan krijgt diegene, die dit doet, het hele spul met geweld op zich.

Nadat de spil met goed gevolg is verwijderd, moet er nog een belangrijk ding gebeuren, en dat is de spil zodanig borgen op zijn plaats, waar hij tijdens de verdere werkzaamheden zal staan of hangen, dat hij daar ook blijft. Hiervoor zijn vele manieren te bedenken, doch dit laat ik aan de inventiviteit over van diegene, die dit doet. En hier geldt, zoals voor dit soort gevallen, beter overdreven vastzetten dan te slordig !

De volgende klus, tenminste als dit moet gebeuren, is het openleggen van de steen door de loper met de steenkraan te lichten en te keren. Uiteraard dient de steenkraan in uitstekende conditie te zijn, inclusief de draaipunten in de vloer en de balk, waarin het bovenste punt draait. Ook die balk moet een vaste bevestiging hebben en niet zoals in een praktijkgeval, mij bekend, tussen twee klampen, met de mogelijkheid naar boven weg te kunnen.

Heeft de kraan een vaste plaats en kan niet worden gelicht uit de draaipunten, dan toch van tijd tot tijd vooral het onderste draaipunt controleren. Heeft men dit nog nooit gedaan, daar het al zo was toen men op de molen kwam, dan wordt het tijd dit eens te doen. Men kan dan wel eens voor een verrassing komen te staan. In vele gevallen is de kraan reeds tientallen jaren, zo niet meer dan honderd jaar in gebruik en is de astap aan de onderzijde ook nog van hout. Op zich is dit niet verontrustend, maar in al die tijd kan er wel behoorlijke slijtage opgetreden zijn. Dus de kraan eens terdege controleren, want hij draagt wel zo'n 1 à 1½ ton aan een arm van ± 1 à 1½ meter en dat is een behoorlijke hefboom, die het gewicht nog eens verdubbelt. Is de kraan in orde, dan komen de maanijzers aan de beurt. Deze zijn er met vaste en losse steengat-tappen. In beide gevallen moeten ze ruimschoots in de steen geschoven worden.

Wordt dit door vuil of opgehoopt meel verhindert, dan eerst de gaten goed schoonmaken.

De maanijzers zelf moeten van voldoende sterkte zijn. Zo ook de haken of bevestigingsbouten aan het wormijzer in de kraan. Doch veelal is dit alles zo degelijk uitgevoerd, als de constructie van alles uit vroegere eeuwen. Maar altijd blijft er een klein lampje branden voor de oplettendheid, want alles is vergankelijk.

Als alles goed in orde is kan de steen gelicht worden en hier geldt de gulden regel : blijf ter weerszijde van de kraan staan en nooit in het verlengde van de kraan-arm. Begeeft één van de bevestigingspunten van de kraan, dan komt de steen in het verlengde van de arm ongecontroleerd in beweging en dat gaat razend snel.

Staat men voor de kraan en de boventap begeeft het, dan krijgt men de steen, inclusief de kraan op zich af. Wat er dan allemaal kan gebeuren is zoveel, dat dit varieert van een platgewalste teen tot een tussen molenmuur en steen doodgedrukte molenaar.

Blijf dus altijd naast de kraan staan. Schiet hij dan onder of boven los, dan is de eerste klap voor de vrije ruimte en krijgt men, al is het niet veel, tijd om weg te springen en een veilige plek te zoeken, al moet men altijd de zaak in de gaten blijven houden. De kraan zal nl. als de steen ligt, omvallen en de deuken die het gewicht van de kraan kunnen veroorzaken zijn ook niet mals.

Houdt men de zaak ondanks de sprong naar veilige oorden toch in de gaten dan kan men de kraan altijd nog enigszins afweren met de handen als deze Uw kant heeft verkozen om naar toe te vallen.

Ik realiseer me echter wel, dat dit eenvoudiger is om op papier te zetten dan uit te voeren. In zulke omstandigheden is veelal de eerste reactie tevens de laatste en krijgt men geen tijd meer voor een volgende.

Controleer alles dus steeds op de conditie, waar e.e.a. in verkeert en ga er nooit van uit: "Men gebruikt die kraan al sinds mensenheugenis, dus het zal weg goed zijn."

Beter rustig alles gecontroleerd in een stil uurtje, dan razendsnelle bewegingen in noodsituaties.

Ondanks alle pessimistische geluiden rond de steenkraan heeft Uw kraan een uitstekende conditie, zoals bleek bij controle, dus de steen wordt gelicht met het gewenste resultaat.

Alvorens hem boven de ligger weg te draaien, moeten we er voor zorgen, dat er een tweetal balken klaar liggen, waarop de steen komt te liggen in het geval dat de loper naast de maalstoel wordt gelegd voor verdere bewerking of als de ligger vrij moet blijven.

De steen mag nl. nooit gedurende langere tijd in de kraan blijven hangen. Dit belast haar veel te veel en is ook onnodig. Leg de steen altijd neer op een daarvoor geschikte plaats, op de reeds genoemde balken of zet haar op de vloer, hangende in de maanijzers met de grootste spanning van de kraan af.

Even wil ik nog aandacht besteden aan de plaats waar de steen neergelegd of gezet wordt. Doe dit altijd zo, dat de krachten veroorzaakt door het gewicht, niet opgevangen moeten worden door de vloerdelen, maar door de balkenconstructie daaronder. Leg dus de balken, waarop de steen komt te rusten, dwars over de vloerdelen en wel zo, dat de einden van de balken de vloerbalken ruimschoots overlappen. Zet men de steen hangende in de steenkraan neer, zet hem dan zonder meer op een plek waaronder de vloer een balk ligt en dan nogmaals de grootste spanning van de kraan afdraaien. Dan tot zover nog de laatste handeling, die bij het openleggen van een steenkoppel plaats vindt: het keren van de loper, hangende in de kraan. Doe dit zo, dat men naast de kraan staat, na hem duwende boven de ligger vandaan gedraaid te hebben. Dus ook hier weer duwen en niet trekken om de reeds genoemde redenen.

We staan tijdens het keren ook ter weerszijde van de kraan en pakken dan de steen vast en beuren hem al draaiende door de maanijzers heen. Waarom beuren en niet een helft naar beneden drukken? Dat is toch hetzelfde?

Ja, als alles goed gaat, wel, maar nu doet zich het volgende voor.

De kraan kan nog net de last van de steen dragen zonder het te begeven.

Nu gaat men b.v. met twee man tegelijk de steen keren door er op te drukken. Het gewicht neemt nu toe met zo'n 120 kilo druk voor hij begint te kantelen. Dat kan net te veel zijn en het verborgen gebrek manifesteert zich op ongunstige manier.

Een tweede reden om het duwen af te raden is, dat als de kraan het begeeft op dit moment, men direct uit balans is en door het wegvallen van de steen zelf ook voorover schiet. Men valt dan naar de kraan toe, terwijl men bij trekken juist achterover van de kraan weg valt, wat veel gunstiger is.

Alles gaat echter goed en de steen komt daar, waar we hem volledig onder controle, willen hebben.

Gerrit Pouw

P.S. Als je zo deze verhaaltjes schrijft en bewust met een en ander bezig bent, besef je pas, dat je zelf ook wel eens op mag letten op wat je doet ! Maar ja, geen mens is onfeilbaar zullen we maar denken en we gaan de volgende keer weer rustig verder in de trant van :
"als dit en als dat "

MOLENKALENDER VOOR 1983

Ook voor het komende jaar zal door Philips Telecommunicatie Industrie een kalender met molenfoto's worden uitgegeven.

Zoals U heeft kunnen lezen is het batig saldo van verkoop buiten molenverenigingen om van de kalender 1982 ten goede gekomen aan de Hollandsche Molen.

De nieuwe kalender zal eveneens weer beschikbaar zijn voor molenverenigingen om aan leden en andere belangstellenden te verkopen, waarbij de bate à f 5,-- per kalender ten goede kan komen aan de Gilde-kas.

Daar de centrale bestelling via Gilde-administratie veel extra werk met zich zal brengen, hebben wij voor onze leden de mogelijkheid geschapen deze, altijd fraaie molenkalender, rechtstreeks te kunnen bestellen.

Belangstellenden doen hun bestelling dus rechtstreeks via :

P. Siegers
van Straelenlaan 8
3762 CV SOEST Giro : 63365

De bestelling moet als volgt gedaan worden :

"Molenkalender 1983" } vermelden op giro-betaalkaart
"Gilde -lid" }

De bestellingen zo opgegeven, bezorgen het Gilde een bonus van f 5,-- per bestelde kalender. U krijgt dus niet alleen een fraaie kalender, maar steunt ook nog daadwerkelijk het Gilde.

Over te maken bedrag per kalender : f 12,50 exclusief porto.

f 17,75 inclusief porto

NIEUWS VAN DE BIOTOOPWACHT

Sinds de laatste lijst van biotoopwachters (d.d. 1 febr.j.l.) gepubliceerd in de vorige brief aan de leden, welke tevens oproep was voor de ledenvergadering van 4 april j.l. zijn de volgende wijzigingen te melden:

Overijssel

SALLAND (gemeenten Zwolle, Raalte, Hoiten, Diepenveen -Bathmen, Olst Wijhe, en Deventer en nu uitgebreid met de gemeenten Dalfsen en Ommen) is gekomen aan :
W.L.S. Buchta, Noord 58, Zwolle. Tel. 05200 - 34015.
Dalfsen en Ommen werden afgestaan door de man van Noord-Overijssel, Drs. C.J. Bos, die daarvoor in de plaats Kampen en IJsselmuiden ontving.

TWENTE (zonder Goor en Haaksbergen). Hiertoe behoren de gemeenten: Hengelo Enschede, Denekamp, Ootmarsum, Tubbergen, Weerselo, Vriezenveen, Diepenheim, Rijssen en Hellendoorn. Het rayon wordt nu weer door een Twentenaar bewaakt, n.l.:
C.E.A.M. Cornelissen, Menkemaborg 3, Almelo. Tel. 05490 - 63333

Utrecht en Zuid-Holland

Het rayon, zoals te vinden op de laatstgepubliceerde volledige lijst, onder de naam NIEUWEGEIN & KRIMPENERWAARD is opgeheven, wegens het aanstaand vertrek van H. Star naar Goeree-Overflakkee, die tot nu toe de biotoop van genoemd rayon bewaakte.

H.A. v.d. Hoef, Secr.de Jonglaan 34, Bunnik. Tel. 03405 - 3125 sinds lang biotoopwachter van Oost-Utrecht, ontfermde zich over Nieuwegein-Jutphaas, terwijl Ir. C.J. Pluygers, Treebord 28, Reeuwijk. tel. 01829 - 2900, eveneens sinds lang de wachter van Gouda, Haastrecht en Driebruggen, de Krimpenerwaard : gemeenten Bergambacht, Vlist en Schoonhoven erbij nam; hierbij stond hij Bodegraven af aan de nieuwe biotoopwachter van Alphen a/d Rijn, n.l. L. Verwilt, Lupinesingel 628, Alphen a/d Rijn, die dus nu Alphen en Bodegraven onder zijn hoede heeft.

Westland-Noord. Dit rayon bleef onveranderd, maar de biotoopwachter J.A.M. Spruit (ons nieuwe bestuurslid) verhuisde van Nootdorp naar Molenviergang no. 8 te Zevenhuizen, tel. 01802 - 2613 en werd alzo buurman van Gerard Ottevanger, die biotoopwachter van Schieland bleef.

Het telefoonnummer van de biotoopwachter F.J. Gundlach, Leidsestraatweg 15 -Flat 419, Den Haag, onze nieuwe penningmeester, die als rayon heeft : Rotterdam, eiland IJsselmonde, Dordrecht, Leiderdorp, Koudekerke, Hazerswoude en Woubrugge, is 070 - 838562.

Noord-Holland

Rayon Midden-Noord-Holland : De biotoopwachter R. Wolfswinkel, Dorpsstraat 38 Oterleek. tel. 02207 - 13704. houdt van dit rayon nog de gemeenten Schermer en Beemster, maar zal omstreeks augustus a.s. de gemeenten Obdam, Opmeer en Heerhugowaard overdoen aan de nu nog toekomstige bewoner van de Veenhuizer poldermolen, H. Mulder, thans nog woonachtig in Zaandam.

Rayon West-Friesland. De molens van Blokker, Bovenkarspel, Wijdenes en Schellinkhout zijn nu onder de hoede gekomen van J. Beers, de molenaar-bewoner van de uit vervallen staat herrezen poldermolen van de Grote Polder aan de Westfriesche Zeedijk te Schellinkhout, terwijl de molenaar-biotoopwachter van Wervershoof, die kortgeleden zijn eerste molenaars-lustrum vierde, Adri Peereboom verhuisd is van Wervershoof naar Hauwert 84 te Hauwert (N.H.)

Mevr. Hannie Pieffers-Hollmann, Roerdompstraat 18, Enkhuizen tel. 02280 - 17201 behield de gemeente Niedorp als biotoopwachter, maar stelde Harenkarspel beschikbaar.

De onderbrenging van deze gemeente zal o.a. behandeld worden op een komende speciale bespreking tussen de Alkmaarse Molenvereniging en de Westfriesche Molenstichting, waarbij ook de biotoopwachterij in gemeenten als Warmenhuizen, St. Pancras en Langedijk aan de orde zullen komen.

De grenzen der rayons moeten hier dus nog worden vastgesteld.

Vervolg NIEUWS VAN DE BIOTOOPWACHT

West-Brabant

Voor het grote rayon van G.J.I. Sprenger te Huybergen, hebben zich op onze oproep twee liefhebbers gemeld, hetgeen goed uitkwam, omdat inmiddels de heer Sprenger zelf door omstandigheden zijn taak als zodanig moet neerleggen. Het rayon is nu in tweeën gedeeld en wel als volgt:

WEST-BRABANT I De gemeenten Etten-Leur, Wouw, Hoeven, Rucphen, Zundert
Hooge- & Lage Zwaluwe, kwamen aan:
N. van Eekelen, Herelsestraat 26 te Heerle. (Bij Wouw)
Tel. 01658 - 1453

WEST-BRABANT II De Gemeenten Roosendaal & Nispen, Steenberg, Halsteren,
Bergen op Zoom, Huybergen, Terheyden, Willemstad en
Nieuw-Vossemeer gingen naar:
J. Verpaalen, St. Josephstraat 56, Roosendaal. Tel. 01650 - 41661

Zo blijven nog de volgende vacatures, zoals ze ook de vorige maal vermeld zijn:

AMSTERDAM-NOORD (eventueel inclusief de Twiske-molen)

ALBLASSERWAARD-VIJFHEERENLANDEN. Hier zou, b.v. in de Vijfheerenlanden een extra kracht erbij zeer welkom zijn.

WALCHEREN (behalve Middelburg en Domburg)

Voor aanmeldingen voor deze gebieden houden wij ons zeer aanbevolen !

E. Smit
Acacialaan 41, Wormerveer.
Tel. 075 - 283123

DE NIEUWE PENNINGMEESTER

Nu Dick Abelskamp het penningmeesterschap, dat hij gedurende tien jaren heeft vervuld, aan mij heeft overgedragen, vertrouw ik er op, dat het continueren van deze functie mag leiden tot voldoening zowel van U allen als van ondergetekende.

Met ingang van heden kunnen alle financiële zaken rechtstreeks aan mij toegezonden worden, waarna afhandeling zo spoedig mogelijk zal worden verzorgd.

F.J. Gundlach
Leidsestraatweg 15 flat 419
2594 BA DEN HAAG
Telefoon : 070 - 838562

DE TIENDE NATIONALE MOLENDAG

Het zit er weer op !

Voor de molenaars, die op 8 mei j.l. weer paraat stonden, maar ook voor ondergetekenden, die de organisatie van de molendag nu aan anderen gaan overdragen.

Maar eerst even een terugblik op de molendag van 1982 :

Voor een groot deel van het land beter weer dan ooit, namelijk een flinke wind. Maar voor een ander deel van het land (het Zuiden) toch weer te weinig wind ! Zelden waren de verschillen in weertype over ons land op molendag zo groot: In Friesland tot 3 uur 's middags onophoudelijk regen (maar wél wind), in Gelderland de hele dag zon, in het westen 's morgens buien, verder droog de hele dag wind, en in de verre namiddag zon. In Zeeland, Brabant en Limburg alleen 's morgens een beetje wind en verder vrijwel bladstil.

Meteen de maandag ná molendag kwamen de eerste formulieren van molenaars en moleneigenaren bij de werkgroep binnen.

In twee weken tijds ontvingen wij zo'n 150 reacties en telden wij al 409 molens, die hadden gedraaid !

Wij hopen natuurlijk met die telling óver de 500 te komen, maar dan moeten zij, die dit tot nu toe niet deden, wél even gauw een berichtje sturen over de molen(s) die zij op 8 mei hebben zien draaien !

En niet denken : dat zal een ander wel hebben doorgegeven !

In het blad "De Molenaar" (U bent toch abonnee ?) zullen weer regelmatig bloemlezingen worden gepubliceerd uit de (vaak uitgebreide) verhalen die de mensen uit het land ons stuurden over hun belevenissen.

Alle molenaars : hartelijk dank voor Uw medewerking. We hebben de afgelopen tien jaar de molendag zien uitgroeien tot een begrip in de molenwereld, waar veel molenaars en moleneigenaren én molenorganisaties jaarlijks naar toe leven.

En dan de toekomst van de molendag: Op onze eerdere oproep in de brief-aan-de-leden van het Gilde reageerden slechts twee personen : Bert van Uffelen uit Hooogeveen en Gerlof Schaap uit Muiderberg (en later ook de heer van Dijk uit Haarlem).

Zij zijn bereid samen de organisatie van de molendag in de komende jaren op zich te nemen. U hoort daar nog wel meer over. Ook over de datum van de komende molendag, die nog niet vastligt ! Op 17 juni vindt daarover een bespreking met de ANWB plaats, in het kader van een grote molenactie die in 1983 ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van "De Hollandsche Molen" en het 100-jarig bestaan van de ANWB zal plaatsvinden.

Tenslotte nog iets over affiches en stickers : ze vlógen dit jaar weg.

Het feestelijke ontwerp van Nico van Weelden sloeg erg aan.

Meer dan 500 girobestellingen werden in enkele maanden tijds door ons uitgevoerd. Voor de jubileum-serie van tien stickers met de affiche-afbeeldingen van alle tien de molendagen was een grote belangstelling.

Van de 1000 series die we lieten drukken zijn er al meer dan 800 weg.

Dus heeft U nog belangstelling, haast U dan, want dagelijks komen er nog giro's binnen.

Nog even de prijzen : affiche + sticker 1982 in koker f 5,75.

Extra stickers f 0,60 per stuk. Serie 10 stickers '73 t/m '82 f 6,00.

Alles inclusief verzendkosten.

Overschrijving op postrek. 2903693 t.n.v. Nationale Molendag te Alkmaar.

En diegenen, die zich nog vóór 1 juli 1982 via de rode strooifolder aanmelden als lid van De Hollandsche Molen, krijgen nog een speldje met het molendag-embleem.

P.Th. Zwijnenberg
Eric Zwijnenberg
Nic. Beetskade 40
1817 EB ALKMAAR

TOER-IN IN HET TEKEN VAN 'WATER'

Deze zomer, tussen 26 juni en 29 augustus, gaat zich opnieuw de Noordhollandse Toer-in manifestatie afspelen. Tientallen extra evenementen zoals tentoonstellingen, straat- en poppentheatervoorstellingen, concerten met allerlei soorten muziek, orgel- en botter-tochten. De meeste ervan passend in het nationale thema 'water'. Met de vooral door VVV's evenementencommissies en musea georganiseerde activiteiten staan ze uitvoerig vermeld in de wederom verschijnende Toer-in krant.

De molen te kijk

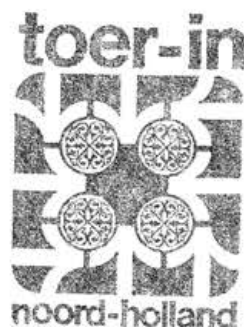
Centraal dit jaar staat 'de molen' in Noord-Holland, vooral de windwatermolen die in grote delen van de provincie nog altijd het gezicht van het platteland bepaalt. In Haarlem, Gebouw Noord-Holland, wordt in samenwerking met de Provinciale Planologische Dienst, een overzicht getoond van de molen door de eeuwen heen; de internationale ontwikkeling, de diverse types en toepassingen de constructie, het molenbeheer en behoud, de 'biotoop' (omgeving) van de molen en de moderne toepassing van de windmolen als energie-opwekking. Op de tentoonstelling zijn vele (o.a. historische) kaarten en prenten te zien, uitvoerige foto-documentatie, modellen, onderdelen, gereedschappen en een dia-klankbeeld. Basis voor deze tentoonstelling is een op 10 grote bladen samengesteld foto-verhaal, dat in meerdere gedrukte exemplaren ook op een aantal plaatsen in de provincie te zien zal zijn. In dit verband hebben de Noordhollandse molenverenigingen medewerking toegezegd en zullen in hun gebied regionale tentoonstellingen samenstellen, o.a. in Bergen (Gemeentehuis), St.Maartensbrug (molen 'de Noorder G'), Hoogwoud (molen 'de Lastdrager') Akersloot (molen 'de Oude Knecht'), Schermerhorn (Museummolen), Koog a/d Zaan (Molennuseum) en Hoofddorp (molen 'de Eersteling'). Ook zullen, meer dan in andere jaren, molens in de hele provincie regelmatig draaien (zover daarbij uiteraard de wind een handje helpt).

Toer-in krant

Alle evenementen zijn per dag en per soort opgenomen in de gratis (bij o.a. VVV's) verkrijgbare Toer-in krant, die dit jaar verschijnt op 10 juni in een oplage van 225.000 exemplaren. Daarnaast bevat de krant 10 Toeren waarmee de bestaande en extra bezienswaardigheden en doe-activiteiten in een landschappelijk interessante Toer (per fiets of per auto) aan elkaar zijn gekoppeld. Bovendien rubrieken als 'de boer op, stoomtramtochten, fiets- en wandel- en boottochten, 'voor de kinderen' en markten. Een onmisbare gids voor eenieder die een of meer dagen Noord-Holland 'doet'.

Ook verschijnt er weer de 'Toer-in orgelkrant', waarin zowel de orgeltochten als alle orgel-concerten per dag gerubriceerd staan.

De Toer-in Noord-Holland wordt mogelijk gemaakt door bijdragen van provincie en gemeenten en wordt georganiseerd door de samenwerkende VVV's, de Economisch Technologische Dienst en de Culturele Raad Noordholland.

"KOUDE WIND -- DICHTE WIND"

Onder dit motto ontvingen wij een brief uit het Groninger land, van een zeer serieuze en doordenkende vrijwilliger.

De kwestie, waar het om gaat, is de wind en zijde verspreide mening, dat wind tijdens de koudere jaargetijden beter trekt dan b.v. wind van dezelfde snelheid gedurende hoogzomerse dagen.

Daar dit idee ook leeft in de zeilwereld, moet er toch wel iets zijn, dat deze mening doet postvatten.

De vraag was dan ook: "Is dit nu maar een idee of stoelt dit nu op werkelijkheid?". Nu, het antwoord hierop is, dat het wel degelijk een goede grond van waarheid bevat.

De kop tekst is eigenlijk fout en zou moeten zijn ' Koude wind -- Zware wind '

In dit laatste deel van deze tekst ligt n.l. de verklaring opgesloten.

Om e.e.a. te verklaren moeten we even wat windtechnische theorie te hulp roepen. Bij deze theorie hebben we rekening te houden met een aantal factoren, t.w.

V = windsnelheid

Q of M = gemiddeld gewicht v.d. lucht per volume eenheid, ook wel massa (1.29 kg/m^3)

E = energie ($1/2 m \cdot v^2$)

A = door de wieken bestreken oppervlak πR^2 (R = halve roedlengte)

P = vermogen van de luchtstroom ($P = \frac{1}{2} Q A v^3$)

W = weerstand

Met behulp van de gegevens, die worden vertegenwoordigd door deze letters, is e.e.a. exact te berekenen.

Zo is b.v. de energie, opgeslagen in de wind $\frac{1}{2} m v^2$ terwijl Q of M wordt bij berekeningen altijd gesteld op 1.29 kg/m^3 . Deze laatste factor is nu in dit verhaal de belangrijkste, want de aanduiding gemiddelde geeft reeds aan dat dit getal hoger en lager kan liggen.

Lucht zet bij verwarming uit en krimpt bij afkoeling.

Wij stelden reeds, dat de energie in de wind wordt bepaald door factor V en M , nu ligt het er maar aan wat de temperatuur is tijdens de meting, want de temperatuur bepaald het aantal luchtdeeltjes per m^3 .

De massa tijdens -20°C vorst zal dus aanmerkelijk hoger liggen dan bij $+20^\circ \text{C}$ warmte. De factor V , de windsnelheid, bepaalt het aantal m^3 lucht dat het windvangende vlak A passeert, dus komt de molen op gang door twee factoren V plus M , die tezamen de factor W , de weerstand, overwinnen.

Slot conclusie is dus, dat bij gelijke weerstand en gelijke windsnelheid, maar lage temperaturen de af te geven energie in de wind hoger ligt en dan hebben we nog niet eens rekening gehouden met de relatieve luchtvochtigheid per volume eenheid, welke factor ook nog een behoorlijke duit in het zakje doet.

G.J. Pouw.

P.S. Voor erg enthousiaste vrijwilligers nog een tweetal formules, die wellicht van pas kunnen komen.

Vermogen in de wind of luchtstroom (P) is theoretisch $P = 1/2 Q A V^3$

Vermogen aan de wind te onttrekken is theoretisch $P = C 1/2 Q A V^3$

De factor C is een theoretisch getal van $\frac{16}{27}$ (≈ 0.59) vastgesteld door een zekere heer Betz met de impuls-theorie.

Ruim een half jaar is gewerkt aan de vierde druk van het bekende "rode boekje". Door de opname van twee nieuwe rubrieken : wiekssystemen en poldernamen, is de omvang verdubbeld. Voorts is de informatie, die ligt opgeslagen in de rubriek "bouwjaar" aanzienlijk vergroot door het opnemen van speciale tekens voor overplaatsing, herbouw na brand, verhoging tot stellingmolen etc. Al deze nieuwe gegevens werden verzameld door Gilde-lid Bart Slooten uit Koedijk. Bovendien werden de talloze andere gegevens weer geheel bijgewerkt. U vindt thans in deze uitgave, gerangschikt naar provincie en alfabetisch op plaatsnaam, van alle Nederlandse wind- en watermolens de volgende bijzonderheden:

bladzij en nummer provinciale molenboeken ;
plaats en gemeente ;
naam, bouwjaar, type en functie ;
eigenaar, vlucht (rad-diameter bij watermolens) ;
wiekstelsel ;
en bij windwatermolens de naam van de polder of bemalingsgebied.

Door de vermelding van de wiekssystemen is nu een prima leidraad ontstaan voor hen, die bepaalde systemen eens in de praktijk willen zien en zich afvragen op welke molens bepaalde wiekverbeteringen (nog) zijn aan te treffen. Ook de aanwezigheid van remkleppen wordt vermeld en zelfs wordt onderscheid gemaakt tussen binnen- en buitenroede.

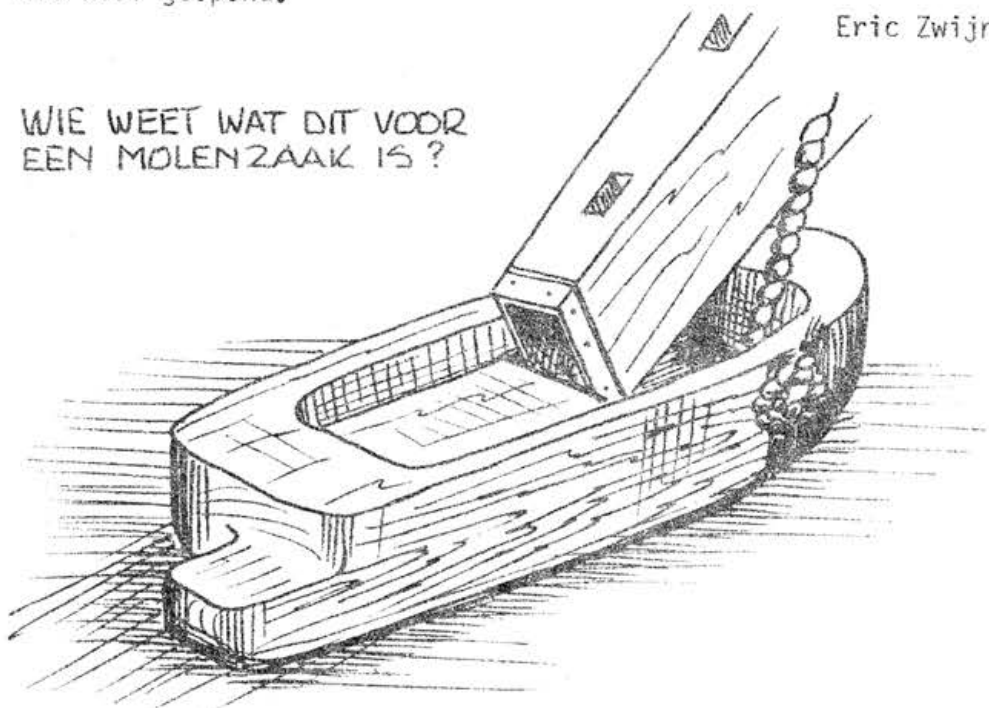
Kortom, een goede gids voor de molenliefhebber, molenverzamelaar etc. Ook zeer bruikbaar als register op de provinciale molenboeken (waar registers soms matig bruikbaar zijn, of, zoals ook weer in het nieuwe Gelders Molenboek, geheel ontbreken).

De prijs bedraagt, exclusief verzendkosten f 15,00, maar voor leden van het Gilde van Vrijwillige Molenaars slechts f 12,50. Daarbij komen de verzendkosten van f 2,50. U krijgt dan een gelijkde uitvoering. Voor hen, die het boekje vaak gebruiken is voor f 2,50 extra ook een uitvoering met plastic ring-rug verkrijgbaar.

U kunt het Nederlands Molenbestand bestellen door overschrijving van het bedrag (dus f 15,-- gelijkde, f 17,50 met ring, inclusief verzendkosten) op girorekening : 5285850 t.n.v. "Nederlands Molenbestand" te Alkmaar. Dit is een nieuwe girorekening, speciaal door De Hollandsche Molen voor dit doel geopend.

Eric Zwijnenberg.

WIE WEET WAT DIT VOOR
EEN MOLENZAAK IS ?

DE TIENDE NATIONALE MOLENDAG (2)

Enige maanden geleden las ik dat Erik Zwijnenberg wilde gaan stoppen met het organiseren van de Nationale Molendag.

Doordat ik vorig jaar ben geslaagd voor het examen vrijwillig molenaar had ik dus weer wat meer vrije tijd beschikbaar, die je dan toch weer graag voor en aan de molens wilt besteden. Het organiseren van de Nationale Molendag leek mij een zeer zinvolle en interessante besteding van de vrij komende vrije tijd, dus heb ik een briefje naar de fam. Zwijnenberg geschreven.

Al snel bleek, dat ook Gerlof Schaap, molenaar op de Naardermeermolen, had gereageerd. Zijn motivering was zo ongeveer dezelfde.

Gerlof en ik zijn samen naar Alkmaar getogen en hebben daar met de heren Zwijnenberg de organisatie doorgesproken. Eén en ander was zeer duidelijk op papier gezet, zodat we thuis alles nog eens goed konden doornemen.

We besloten beiden de organisatie op ons te nemen.

Een hele klus, maar interessant !

Als je achter de schermen van die organisatie hebt gekeken, blijkt dat beide heren Zwijnenberg in de afgelopen jaren enorm veel tijd aan de Molendag hebben besteed. Zonder hun enthousiasme en inzet zou de Molendag niet geworden zijn wat het nu is, nl. een dag waarop zo ongeveer 500 molens Nederland verlevendigen en een enorm stuk goodwill overbrengen op de Nederlandse bevolking. Natuurlijk moeten we al die enthousiaste molenaars en vrijwilligers niet vergeten. Zonder hen zou er geen molen draaien !

We zijn duidelijk met z'n allen, of we nu de Molendag organiseren en/of op Molendag op de molens actief zijn, gewoon een stel enorm gemotiveerde enthousiastelingen, die een stukje Nederland in ere proberen te houden en dat zeker niet alleen op die ene Zaterdag in Mei.

De invulformulieren, die tot nu toe binnengekomen zijn, zijn doorgestuurd aan ondergetekende, en zoals Erik al schreef, zullen de bloemlezingen over de verschillende provincies door mij worden verzorgd.

Als je die invulformulieren aan het doornemen bent, valt je direct op dat op Molendag zowat alle windrichtingen voorkomen. Alleen de zuid-oosten wind is niet voorgekomen. En dat in zo'n klein landje.

Erg opvallend was, dat in de provincie Utrecht de meeste molenaars met noord-oost tot noordenwind hebben gedraaid, terwijl op tien kilometer afstand een molen draaide onder een westenwind. Een foutje in de opgave, of een hele rare kronkel in de wind, wie zal het zeggen.

Nog opvallender was de opgave van een Friese vrijwilliger, die liet de z.w. wind "krimpen" naar n.w. Toch lastig, die verschillende talen in één land. We hebben ons enorm ingezet op Molendag, maar de molenaar op de Adriaan in Veldhoven (N.Br.) is tot 's nachts kwart voor één doorgedaan.

De combinatie Molendag/Fietsdag moet volgens veel opgaven maar snel tot het verleden gaan behoren. Vee meningen zijn bepaald negatief uitgevallen.

Als Molendag hangen we er maar zo'n beetje bij.

Ik kan U meedelen, dat over dit onderwerp binnenkort gesproken wordt met de diverse instanties.

Volgens de op 28 mei binnengekomen invulformulieren hebben er op Molendag 474 molens gedraaid. Inklusief de watermolens.

Als omstreeks half juni de laatste formulieren binnengekomen zijn, zal het definitieve aantal in de Molenaar en natuurlijk in de Gilde-brief van september worden gepubliceerd. Daarna zal ook weer regelmatig per provincie een opgave worden bekend gemaakt met de namen van de molens, die hebben gedraaid.

Ook zal uit alle stukjes, die door diverse molenaars zijn ingestuurd, weer een collage worden gemaakt. Er moet mij wel even van 't hart, dat er toch veel formulieren binnen komen, waarop niets extra's is bijgeschreven, zelfs geen windrichting ! Dat kan volgend jaar dus beter !

Iedereen, die aan het welslagen van deze fantastische Molendag heeft meegewerkt, op de eerste plaats de familie Zwijnenberg, en daarnaast alle molenaars en vrijwilligers, HARTELIJK DANK. Volgend jaar weer zo en dan ook in het Zuiden voldoende wind, dan zijn we allemaal tevreden. En zo hoort dat !

EINDELIJK EEN MOLEN !!!

MAAR TE WEINIG ZEILEN !!!

Eindelijk is het zover ! Na ruim 3½ jaar op een molen te hebben gewacht, ben ik sinds eind mei benoemd als vrijwillig molenaar op de Bosmolen te Leiderdorp, anno 1836. Weliswaar is het geen maalvaardige molen, maar ik ben tenminste een keer eigen baas.

De molen wordt beschreven in het Zuidhollands Molenboek (nieuw) op bladzijde 142-143. Ik vermeld er wel bij, dat er in het boek een onjuistheid staat : de binnenroede is géén Potroede, maar een echte Pannevis. Die hebben als interessant detail, dat de voorplaat van de roede iets oversteekt, waardoor deze tevens als "bordschroot" dienst doet. Deze binnenroede is eigenlijk een gerepareerde buitenroede van een andere molen.

De Bosmolen maalt dus a.h.w. 'met twee buitenroeden'. Overigens loopt hij bijzonder licht.

O ja, als er een collega is die twee oude zeilen over heeft (voor molen met vlucht 20 - 22 meter) dan houd ik mij aanbevolen : de buitenroede heeft nog geen zeilen.

Met vriendelijke groeten

Leo Middelkoop
Klikspaanweg 56
2324 LZ Leiden Tel. 071 - 760544

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

-- bladen voor maalboekje leden-in-opleiding	gratis
-- bladen voor maalboekje geslaagde leden	gratis
-- richtlijnen voor het examen vrijwillig molenaar	gratis
-- modelcontract voor vrijwillige molenaars (2 exemplaren)	gratis
-- folder Gilde-verzekeringen	gratis

Informatie I t/m VI	(algemene informatie over praktijk, zeilen, smeren, vangen, weer, onderhoud, bliksemafleider e.d.)	f	10,--	*
Informatie VII	(het borgen van de molen, knopen)	"	2,50	*
Informatie VIII	● (wieksystemen algemeen)			
Informatie IX	● (wieksysteem Bilau)			
Informatie X	(metaalbescherming, onweer en bliksem)			
Informatie XI	● (wieksysteem Van Riet)			
Informatie XII	(opbouw wipmolen en achtkante molen)	"	7,50	*
Informatie XIII	● (wieksysteem Ten Have)			
Informatie XIV	(zelfzwitchende wieken)			
Informatie XV	● (wieksysteem Fauël - fokwiek)			
Informatie XVI	(waarom draaien wieken linksom, waarom hellende as, tonmolen) E. Smit	"	10,--	*
Zingende Stenen	(korenmolenaarscursus) D.J. Abelskamp	"	35,--	*

De met een ● gemerkte Informaties komen in boekvorm uit.

Uitgave Kluwer Technische Boeken.

Voor leden van het Gilde van Vrijwillige Molenaars geldt een 'club-prijs' mits via het gilde besteld.

Bovengenoemde uitgaven kunnen, zolang de voorraad strekt, besteld worden door overmaking van het juiste bedrag op postgirorekening 2144780 t.n.v. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars te Naarden, onder vermelding van het gewenste.

AANBEVOLEN LITERATUUR

<u>Molens, Ir. F. Stokhuyzen</u>	5e herziene druk, Uitgave Fibula- Van Dishoeck Haarlem. ISBN 9022842444	f	22,50	
<u>Opleiding watermolenaar</u>	Ing. J. den Besten, prijs en levering aanvragen bij Ing. J. den Besten, Vreelandseweg 12, 3632 EP Loenen a/d Vecht. Tel. 02943 - 3364			
<u>Kijk op molens, J.Th. Balk</u>	Uitgave Elsevier ISBN 9010024458	f	35,--	
<u>De Windmolen en zijn onderdelen</u>	J.G. Wiessner Postgiro 1162733 t.n.v. penningmeester Vrienden v.d. Gelderse Molen te Voorthuizen	f	30,--	*

Met een * gemerkte uitgaven zijn geprijsd inclusief verzendkosten

VRIJWILLIGE

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

VRIJWILLIGE
HET GILDE VAN
MOLENAARS

